

AMICULU FAMILIARU

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Strad'a Carmen Sylva.

— ROMANU. —

(Urmare.)

XXII.

Faima.

Sarutarea ce Ulpia depusese pe fruntea lui Traianu 'lu ardea nespusu de tare. Avea o sântire cá si cându ar' fi fostu infieratu, si acésta sântire erá atátu de puternica încátu i covêrsi pe tóte celealalte, si-lu facú de suportá cu mai mare cumpetu, decum se acceptase Talionu, ha chiar' si elu, sensatiunea ce produse la gara si pretutindenii unde fú vediuta escortarea s'a cu gendarmi.

'Lu puseserá intr'unu cupeu de clas'a a trei'a, si doi gendarmi cu puscile a mâna se asiediasera façia cu elu. Aveáu ordinu a-lu redicá de ori si unde Par' gasi si a-lu escortá la inchisórea de ceru din Tênipesci, unde erá se fia depusu in arestu preventivu si retienutu in decursulu instructiunei procesului seu, intentatu de vice-presedintele bânçii din Tênipesci in numele acestei'a pentru crima de defraudare.

Astea i-le spuse lui Traianu unulu dintre gendarmi, cu tóte cá nu-lu intrebasese. Pazitoriulu legiloru se indoiosiasè inse la vederea acestui teneru, care nu pàrea nici decum deprinsu cu crima si pe care o persóna de cea mai distinsa reputatiune, directorulu bânçii Patri'a, 'lu insoçise pâna la statiunea drumului de feru.

Traianu ascultase, cá si mistuitu de o stranie distractiune la explicàrile ce-i facuse gendar-

mulu asupr'a urmarirei s'ale, apoi, dupace i multamise prin o slaba inclinatiune a capului, recadiuse intr'o profunda meditatiune.

Ce deosebire, o Dómne, între gândurile s'ale de acumu si între acelea ce le avuse la venirea s'a.

Acompaniamentulu erá totu acelasu, si acum zuraiáu si hurducáu rótele vagoneloru, si acum din candu in candu o siueratura petrundiatóre a locomotivei anunciá vre-o statiune séu vre-unu punctu mai dificilu alu terasamentului, si acumu transpirá acelasu mirosu caracteristicu, pe care 'lu respandesce fumulu carbuniloru de pétra, dar' acum astea tóte nu-i mai re-aminteáu lui Traianu de sirenele Bucuresciloru, de dulcetiuirile gustate prin lume, cá-ci deinaintea s'a vedeá baionetele gendarmiloru, care-i aduceáu mereu a minte de rusinea ce patise, de cup'a si mai amara ce-i erá destinata cá se-o golésca. Dar' din candu in candu totusiu uitá de astea tóte intrebându-se: „óre datu-iám eu prin vorbele mele, prin portarea mea vre-unu dreptu cá in momentul in care ori ce alta fata, — afora numai póte de un'a -- ar' fi fugitu de mine, se me sarute? — Dar' parintii ei de ce nu o reprobara óre pentru acestu faptu necuviintiosu?“

Nu erá in stare a-si dá nici unu respunsu la aceste intrebari, de si 'si framentá creerii de erá aprópe se nebunésca. Ér' candu credeá a fi gasitu o solutiune acceptabila a acestei grozave enigme, unu zirgàitu de arme, produsu de vre-o misicarie a vre-unui'a dintre gendarmi, 'lu spariá din meditatiunile s'ale si-i stergeá acea slaba urma, ce credeá a fi gasitu spre calea deslegarei.

„Am se scapu de voi,“ 'si dişe 'lu apoi, „adi, mâne, poi-mâne, in fine óre-cându, ódata am se

scapu, dar' cum voiú poté óre scapá de martirulu in care voi'a nemilósei intemplari m'a aruncatu? O Coraliu, pentru tine mi-am jertfitu cele mai dulci aspiratiuni, pentru tine am alergatu dupa lantiurile sclaviei si éta, ce pretiu mi se cere... Biét'a Ulpia!... Trebuie se o jertfescu! Dar' totu odata cu ea voiú jertfi si ce'a ce numai prin ajutoriulu ei am dobânditu si ce totu numai prin ea asiú poté sustiené. T: ta-seu, numai cu gândulu cà-i voiú deveni ginere, m'a protegiatu, numai cu acestu gându 'mi va veni intru ajutoriu, cá se me scape de persecutiunea ovreiului si se-mi redea onórea .. O Dómnne, Dómnne, grozava este tentatiunea in care m'ai adusu. Déca primescu in tacere ajutoriulu lui Talionu, déca nu-i spui, cá se insiéla crediendu cá iubescu pe fi'a s'a si cá voiescu se-o iáu in casatorie, atunci comitu o mârsiavie... Déca inse voiú respinge ajutoriulu lui, atunci din protectoru se va face celu mai inversiunatu persecutoru!"

Din nou unu zirgáitu de arme intrerupsé pe Traianu.

„Da!“ reluà elu infiórându-se „sórtea me admonestase, éta ce-mi va fi partea mea déca voiú respinge uniculu ajutoriu ce mi se dá cu inima buna. Dar' Corali'a, ah Dómnne, Corali'a... Inse am eu óre dreptulu, cá se legu sórtea ei de sórtea mea, a unui omu persecutatu de adversitate, despoiatu de celu mai scumpu odoru, despoiatu de onóre, condamnatu cine scie pentru ce crime, ce-mi voru mai gasi dusmanii mei? Nu pota, nu, nu, si totusiú, de unde se iáu curagiulu cá se comitu actulu de necredintia, cununandu-me cu Ulpia?"

„Domnule,“ i díse in acestu momentu unulu dintre gendarmi, „vomu ajunge târdiú la Tênipesci si póte nu va fi nici o birja disponibila la gara. Ar' fi bine se comandamu un'a prin telegrafu, la urmatórea statiune.“

„Da, Domnule, da, te rogu s'o faci. 'Ti multiescu de atentiunea d.-t'ale,“ respunse Traianu cu voce dorerósa si luandu unu biletu de banca din portofoliu 'lu intinse gendarmului, „te rogu se acoperi cu acesti bani spesele depesiei si tas'a pentru birja.“

„Nu Domnule, nimic din ce'a ce ai asupr'a d.-t'ale,“ i díse gendarmulu, „nu se mai póte instréiná. Judele de instructiune trebuie se gasésca tóte asia precum eráu, candu ai ajunsu sub paz'a nóstra.“

„Dar' apoi? intrebà Traianu uimitu.“

„Se nu credi,“ replicà gendarmulu zimbindu, „cà am se platescu depesi'a si birj'a din pung'a mea, spesele astea le avanséza procurorulu, care le va reclamá apoi de la d.-t'a.“

„Ti multiescu“ mai díse Traianu, apoi recadiú éراسi in meditatiunile s'ale chinuitoare.

„Nebunulu de m'ne,“ 'si díse elu, „stáu la cumpene, cá si candu cele dóue fete me voru mai vofi, dupace am fostu inchisu, dupace am servitu de obiectu de ocupatiune a gendarmiloru, procurorului, judeului de instructiune, temnitieriului. Ulpia nu s'a gânditu la astea tóte candu m'a imbraçiosiatu. Dar' candu 'si va luá mai bine séma

se va potoli primulu ei focu, se va stinge cu totulu. Ér' Corali'a, care va audí pe fie-care momentu hul'a mea, cà-ci ómenii toti se voru grabi a-i spune totu ce me va poté degradá in ochii ei... O tu sânta libertate, tu marétia diua a neaternarei, câtu de aspru me pedepsesci pentru necredintia ce am comisú in contr'a t'a de dragulu ei, si ce infricosiata resbunare voiesci se sevêrsiesci asupr'a mea. Dreptu pretiu alu umilirei mele sub jugulu robiei 'mi destinezi pe Ulpia.“

Dar' nu mai reproducemu lamentatiunile lui Traianu, ci ne vomu margini a spune cá ajunse la Tênipesci catra diece óre sér'a si fú de-a dreptulu condusu la inchisóre, unde 'lu primí ingrigitoriulu si-lu depuse in o chilie din cele destinate pentru preveniti.

'Lu parasimu muncitu de chinurile sufletesci cele mai nespuse, cà-ci ingrigitoriulu temnitiei 'lu informase despre mórtea betranului Panaitu, legându de acésta impartasire sperantia, cá judele instructoru a dóua dí dupa prim'a ascultare f-i va dá permisiunea cá se asiste la ceremoniele funebrale ale tatalui seu, de care ingrigise presedintele bancii, d.-lu Pucle.

Firesce cá de-ocamdata numai sub paza va poté estí din inchisóre.

„Ah tata, tata, ce pecate ai avutu si tu, esclamá Traianu, „tu care ti-ai pierdutu viétia candu ai audítu cá fiulu teu este bânuitu de o crima, tu se fi condusu la ultimulu teu lacasiu de politísti, cari voru pazi pe uniculu teu copilu cá se nu fuga, si candu preotii 'ti voru cântá lugubruulu versu de veciunica pomenire, politístii in locu se-i dee regazu fiului teu cá se arunce o mâna de pamentu pe remasitiile t'ale, 'lu voru luá si-lu voru duce de acolo intre hoti si telhari...“

Tênipescii este unu orasiu micu. Cá prin tóte orasiile cele mici, asia si in Tênipesci vecinulu se intereséza de vecinu, f-i cunoásce famili'a, tóte impregiarile, este informatu de tóte evenimentele intemperate la vét'ra s'a, si ast'felu trebuie se presupunemu cá intregulu orasiu scia despre mórtea betranului Panaitu, despre incidentulu cu mi'a de fiorini de la banca si despre depunerea lui Traianu in arestu preventivu.

Catincuti'a, din intemperate, prin nisce concesiuni ce servitórele mamei s'ale intretieneáu cu casarm'a gendarmiloru, preste astea tóte ce scia lumea si despre care vorbia a dóua dí luni toti ómenii din Tênipesci, mai aflase si de scopulu caletoriei lui Traianu la Riulacu.

Acestu scopu, dupa informatiunile ei, care veniáu din unu isvoru atátu de siguru precum póte fi gur'a unui gendarmu, nu fusese altulu decâtu acel'a de a se fidantiá cu fét'a directorului Talionu din Riulacu.

Dupa-ce servitória i raportase acestu detaliu interesantu, de altmintre in contradicere cu faimele publice, câte invinovatiáu pe Traianu, cá ar' fi voitu se fuga cu mi'a de fiorini furati din cassa bancii, Catincuti'a, dícemu, de-abia asceptá se

soséca tempulu cuviintiosu pentru a se duce la Corali'a, cá se o mangaie cu scirea, cá Traianu nu este hotiu, dupa cum spune lumea, de órece unu omu care merge se se logodéca nu póte se se uite intru atât'a de sine, încátu se fia in stare a-si compromite viitoriulu prin o defraudatiune.

Cátu erá de buna de inima draguti'a Catincutia!

Candu în fine 'si potú indepliní ardietóri'a dorintia, o gasi pe Corali'a cu ochii inrositi de plánsu, ér' cocón'a Zamfira erá aprinsa si totuodata máchnita. Parea cá mam'a avuse serióse esplicari cu fi'a-s'a, cá-ci la intrarea Catincutiei se facú o adéncia tacere.

„Sarutu mân'a... ce mai faci Coralia,“ cu aste cuvinte se introduse draguti'a Catincutia.

Nu primí nici unu respunsu.

Asceptá cátu asceptá, apoi începú din nou:

„Mergeti de séra la priveghiatu?“

Trebue se scimu cá Catincuti'a întrebá déca cocón'a Zmarand'a si Corali'a voiescu se iá parte la unu serviciu preotiescu ce se oficiaza mortiloru sér'a inaintea dilei de inmormontare. Deóre-ce pe atunci nu erá altu mortu prin Ténipesci decátu betránulu Panaítu, întrebarea ei de buna séma se referise la priveghiátulu acestui'a, dupa cumu si fú intielésa, cá-ci pe Corali'a o podidira lacrimile.

„De ce plângi“, o întrebá Catinc'a cu o compatimire, care nu poteá fi sincera, totu precum nu fusesé sincera nici întrebarea ei, cá-ci bine-si poteá esplicá starea sufletésca a verisiórei sale.

„Lasa-me“, cu aste cuvinte se ferí Corali'a de mângaierea Catincutiei.

„Ti mai aduci aminte matusica“, se adresá nepót'a cátra matusia-s'a, „alaltaeri la balu cumu a primitu d-lu Traianu o depesia si cumu a dísu apoi cá trebue se plece.“

„Da,“ respunse cocón'a Zamfira pe scurtu, cá-si-cându ar' fi voitu se díca, „slabesce-ne cu flecáriile t'ale.“

O scánteia cádiu in inim'a Coraliei la audirea numelui ce-i devenise atâtu de scumpu si totuodata atâtu de reudatú. Cu privirea mái inviorata cautá in faci'a verisiórei s'ale, cá si cându ar' fi voitu se cetésca acolo cu ce intentiune adusesese vorb'a despre nefericitulu Traianu.

„Dela balu“, reluá Catincuti'a, care cu fin'a sémfíre inascuta femeiloru pentru asemenea lucruri observase indata adéneulu interesu alu Coraliei, „dela balu a plecatu de-a-dreptulu la Riulacu.“

„De unde scii?“ întrebá Corali'a, si-apoi fora a asceptá respunsulu Catincutiei, esclamá, cá si candu ar' fi vorbitu cu sine, „déca a fostu la Riulacu nu se póte nici decumu se fi fugitu cu banii, dupa cumu díce lumea.“

„Si eu suntu de parerea t'a,“ afirmá Catincuti'a, cá m surprinsa de exclamatiunea Coraliei, care denotá o óre-care orientare in caus'a lui Traianu.

„Nu sciu ce ve totu bateti capulu cu acestu omu,“ începú cocón'a Zamfira, „lasati-lu cólea in-

chisu unde este. Déca nu va fi vinovatu va scapá, déca-i vinovatu 'si va luá pedéps'a.“

„Nu-i vinovatu,“ re'ucepú Catincuti'a.

Decisiunea cu care esprimá acésta sentintia i atrase unu zimbetu dulce din partea Coraliei.

„Ce poti scí tu!“ esclamá cocón'a Zamfira.

„Am aflatu dela servitórea nóstra,“ esclamá Catincuti'a cu multu zelu, „este logodita cu unu gendarmu, ér' logodniculu seu a audítu de la gendarmii, cari l'au escortatu pe Traianu de la Riulacu pana aici. Gendarmiloru au spusu servitórele directorului...“

„Ce feliu de directoru,“ o intrerupsé Corali'a, care ascultá cu nespusa sete.

„Directorulu de la banc'a Patri'a din Riulacu!“

„La elu a fostu!“ strigá Corali'a plina de bucuria si apropiandu-se cu dragoste de Catincuti'a. „Ah da, me cá m gândisemi eu cá a mersu, cá se primésca postul de dirigentu la sucursal'a ce Patri'a va infintiá aici.“

„Unde Nicolae Barde va fi adiunctu?“ întrebára Catincuti'a si cocón'a Zamfira cá din o singura gura.

„Da, acolo!“ afirmá Corali'a a carei frunte se inseninase, a carei ochi straluciau de bucuria.

„Se póte!“ díse Catincuti'a cu tonu lungitu.

„Dar' ascépta se audi pretiulu pentru care i s'a datu acelu postu,“ adause ea cu multa reutate, care se vedí intru cátu-v'a in vócea ei cu tóte cá se sfortiasse a pareá asiediata. Corali'a tresari, cá-ci ace'a reutate de si ascunsa, petrunse prin velulu faciáriei si-i merse dreptu la inima.

Se facú o mica tacere.

„S'a logoditu cu fét'a directorului,“ díse apoi Catincuti'a.

Corali'a 'si puse mân'a pe anima... I bateá de pareá cá voiesce se-i sfasie peptulu, erá aprópe se lesfne.

„Vedí,“ esclamá cocón'a Zamfira, „tu inse esci atât'a de nesocotita, de-ti mai bati capulu dupa elu si-ti amaresei sufletulu de sórtea lui.“

XXIII.

Palmuirea.

Judele instructoru dupa primul interogatoriu liberase in adeveru pe Traianu, trimisé cheile ce gasise asupr'a lui la banca si permise prevenitulu a merge a casa, cá se védia de asiediarea la ultimulu locasiu a osaminteloru bietului seu tata. I puse numai in vedere cá sub nici unu pretestu, fora scirea parchetului se nu parasésca orasiulu, ér' alte dispositiuni de paza nu luá in potriv'a lui.

Erá pe la 10 óre deminét'i'a, candu Traianu furisandu-se pe strade laterale, ajunse acasa. Tata-seu erá deja asiediatu in sicriu si pusu pe catafalcu. Servitórea si nisce ómeni de la unu institutu de pompe funebre eráu impregiuru.

Candu 'lu vedí servitórea începú se plánga, apoi i dete biletulu, ce tata-seu primisé de la Pucle

si-lu pusese pre mēsa, de unde servitōrea voise se-lu iā a dōu'a dī, cā-ci avea se servēsca cafēu'a pe acea mēsa, dar' betranulu i spusese se-lu puna indereptu totu acolo pe mēsa pentru cā Traianu se-lu gasēsca indata ce va veni acasa. Ēta de ce servitōrea avū atāt'a grigia de acestu biletu.

Scimu ce contineā.

Pucle 'lu avisā despre revisiunea cassei ce avuse locu in fatal'a dī de domineca.

„Toti pentru mine, numai ovreiulu in contr'a mea!“ scrāșni Traianu dupa-ce cetise biletulu, „si totusiu se succombezu, o ceriule unde-ti e drepta-tea, aici fația de acestu mortu trebue se te intrebu?“

Mechanicesce indoise biletulu la locu si-lu pusese in buzunariu

Apoi se ocupā de acele multe detaluri dorerōse, ce reclama arangiarea ultimelor onoruri date unui mortu si gasi spre mirarea s'a cā presiedintele Pucle ingrigise de tōte.

Acēsta descoperire 'lu induiosā si-si dise: „Vedi acestu omu mi s'a aretatu cām potrivnicu, candu m'am dusu la elu, cā se-i ceru votulu si protectiunea pentru numirea la postulu de contabilu, ēr' protectorulu meu de atunci... ovreiulu celu spurcatu...“

Servitōrea 'lu intrerupsē poftindu-lu la mēsa.

Traianu de-abia se atinse de bucate, ēr' dupa ce se scolā de la tristulu seu prāndiu, — servitōrea inca nici nu avuse bine tempu a deservi, — i veni o mare surprisa.

Vicepresiedintele băncii din Tēnipesci d-lu Avramu Laib intrā cu o fația plina de jale si se puse oftāndu pe unu scaunu la petiōrele mortului, unde stete m'ai multu tempu privindu in tacere la cadavru tienēdu-si barbi'a cu māt'a si clatinandu mereu din capu.

Se ne profitamu de acēsta indelungata pausa pe care Traianu in lupta cu legitīm'a s'a mātia nu se indurā a-o intrerupe de frica se nu profaneze pacea cea sātā a mortului, — se ne profitamu dara de acēsta tacere pentru a ne esplicā strani'a aparitiune a ovreiului, care nu poteā fi nici oper'a compatīmirei, nici rezultatulu imboldului de pietate catra vechiulu seu asociatu, cum se incercā Laib a infaçiosā presentia s'a la acestu locu.

Scimu cā pentru deminēti'a acelei dīle, luni, consiliulu de administratiune aveā se tiena o siedintia.

Ea se si tienū sub presiedinti'a lui Laib, cā-ci Pucle preferise a se absentā, pentru a nu provocā vre-o discussiune asupr'a cambailoru din portofoliu intre care dupa cum scimu se aflā si acceptele s'ale cu subsemnaturile cele contrafacute.

Ovreiulu gasise deja inlocuitori pentru cassariu si ajutoriu cassariu si voia se-i asiedie definitivu in acele posturi lipsindu atātu pe Lusticu, cātu si pe Smaltiu de ele.

Dar' Smaltiu aflā despre acēsta dispositiune si vediendu acumu cā are se pice si elu in grōp'a, pe care ce-i dreptu nu o sapase elu, pe care inse ar' fi potutu se-o inchida, ce'a ce nu facuse anu-

me cu ascuns'a intentiune cā se restōrne pe Lusticu si pe Traianu, vediendu dīcemu primejdia se puse pe munca.

Scimu cā amblase prin piatia, cā se caute unde a potutu dā Lusticu mii'a ce lipsiā, si cā unulu dintrā cei intrebati, i spusese, cā banii primiti i-ar' fi dāsu nenumarati la d-lu Pucle. Mai scimu cā nici nu intrebasese pe presiedinte si nici la cassa nu mentionasese nimicu despre acēsta impregiurare, dar' acum candu se ingrosiā trēb'a si pentru elu, alergā la Pucle.

Amu vediutu la tempulu seu cā acēst'a constatata deja prisosulu de o mia de fiorini in cass'a s'a, deci cum adā dela Smaltiu conerulu lucrurilor, alergā intr'o fuga la banca, unde gasi pe consilierii adunati in siedintia.

Cu dōue cuvinte Pucle esplicā starea lucrurilor, si aceste dōue cuvinte silira pe Laib a bate in retragere. Amploiatii cassei fura restituiti in posturile lor, Pucle alergā la parchetu cā se scōta pe Traianu din arestulu preventivu.

Judele de instructiune 'lu liberase deja si erā fōrte veselu, cā scāpase de acestu buclucu, cum numiā elu caus'a lui Traianu.

Laib pāndise pe Pucle, cā-ci erā tare ingriatu de urmarile pasiloru sei intreprinsi intru nimicirea lui Traianu, pasi cām pripiti, dupa cum trebui se-si marturisēsca si elu acum.

Audiendu cā Traianu este deja liberu si cā se afla acasa, dise catra Pucle:

„Mē voiu duce la elu si-i voi face scusele mele. D-t'a se nu-i vorbesci nimicu despre tōte astea, asia te rogu. Sciu cā in lips'a lui ai portatu grigia, cā tōte se se faca in buna regula pentru inmormentarea betranului Mistrelu. Interesulu meu cere acum se dīcu, cā s'au facutu de d-t'a in calitate de presiedinte alu băncii si cu spesele ei, dupa cum in adeveru 'ti vomu re'ntōrce totu ce ai cheltuitu cu acēsta ocaziune. Te rogu numai se nu me contr'adīci, chiar' in interesulu d-t'ale te rogu, m'ai intielesu?“

Bietulu Pucle intielesce prea bine si tacū, cā-ci afurisitele actii erāu in continua scadere.

Laib venisē dara se-si faca scusele.

Vomu aflā numai decātu cum intielesce ovreiulu implinirea acestei detorii.

„Vedi cum este omulu,“ incepū elu intr'unu tārdu dupa ce oftase de nenumarate ori si-si clatinase capulu, de pareā cā-i apucatu de vre-unu tremuriciu, „cā flōrea cāmpului, adi este, mātē nu. Dar' mortii cu mortii si vii cu vii,“ adause elu, adresāndu-se de-a-dreptulu catra Traianu, „se esimu in odai'a de-alaturea,“ continuā apoi scolāndu-se, „am se-ti spunu o veste, care te va invesele dupa atāt'a intristare si te va mangaiā de loviturile sortii ce ai suferitu in aste dōue dīle.“

Traianu cu anima indoita, merse dupa ovreiu in odai'a ce'alalta, unde se puserā pe o canapea.

„Ce te uiti la mēne cu atāt'a mātē,“ incepū ovreiulu, apoi 'si respunse totu elu: „dar' sciu si intielegu pornirea d-t'ale. Inse uita reulu ce tī s'a

In tempestate,

facutu, cà-ci mi-a succésu a descoperi nevinovati'a d.-t'ale."

"Asia!" facù Traianu cu unu suspinu de usiurare.

"Da, d.-nulu meu, am gasitu mii'a de fiorini."

"La cine?"

"Nici n'ai crede!"

"La d.-t'a póte?"

"Ba nu, la presiedintele Pucle!"

"Nu se póte!"

"Vedi cà nu credi, dar' este asia cum diseiu."

Laib se apucà acum de-i spuse cum se descoperise adeverulu atribuindu sie-si si osteneleloru s'ale acést'a descoperire.

"Nu sciu ce se dîcu de Pucle," sfêrsi ovreiulu.

... "I-ai facutu vre-unu reu vre-odata?"

"Nici odata."

"Si totusi..." Laib tacù fara de veste cà si cându i-ar' fi scapatu mai multu de cum voise se spuna.

Urmà o mica tacere.

"Domnule Laib," incepù Traianu cu vóce decisa, "d.-t'a umbli se me atîti in contr'a domuulu Pucle, inse zadarnica este incercarea d.-t'ale, càci domnulu Pucle s'a portatu in acést'a impregiurare cà unu parinte façia cu mine, cà unu frate façia de reposatu."

"Ah, voiesci se dîci de ingrigirea ce a datu mortului si credi cà a facutu-o din indemnulu seu?"

"Din alu d.-tale dóra?"

"Se scii cà eu am fostu acel'a care l'am adusu la ide'a se faca astea tóte, inse nu din pung'a s'a..."

"Din a d.-tale nu primescu."

"Sciám prea bine o sciám, de ace'a nici n'am indrasnitu a-ti oferí dela mine. Tóte s'au facutu cu spesele bançei."

Cerbici'a lui Traianu pareá a mai cedá puçinu.

"Da, Domnulu meu, continuà Laib mai cu focu, càci observase impresiunea ce produsè ultim'a s'a minciuna asupr'a ascultatoriulu seu, "banc'a este ace'a care a crediutu de a s'a detorie, cà se nu parasésca pe acelu barbatu, care a moritu cum am dîce pentru interesulu bancii, de o mórte causata chiar' de-a-dreptulu, de si fara de voia, de catra presiedintele ei."

"Ce spui domnule Laib? Domnedieulu meu se fie dreptu óre, domnulu Pucle se fi avutu o parte activa la mórtea tatalui meu."

"Cum, ce feliu dara nu scfi, cà presiedintele Pucle in zelulu seu celu esageratu, a alergatu aici la tatalu d.-tale. Din nefericire domnulu betranu erá pe trepte. Pucle nesocotitu, i strigà in susu, cà esci urmaritu pentru defraudatiune. Acést'a scire 'lu lovesce pre tatalu d.-t'ale cà si unu trz-netu, 'si pierde poterile si cade preste barier'a scarei josu pe lespedile cele dure, unde espirà la momentu. Ce, n'ai sciutu astea tóte?"

"Nu, càci nu erám dispusu a intrebá si nici macaru a ascultá la cele ce mi s'ar' fi spusu de voia buna."

"Inse lucrulu s'a petrecutu tocmai dupa cum tî l'am descrisu. Pucle se sparià, de erá se cadia si elu... Dar' apoi se reculese. Din acelu momentu firesce, cà-lu apucà o càntia amara."

"Sermanulu!"

"'Lu compatimesci d.-t'a pre elu?"

"Este in adeveru de compatimitu, cà-ci n'a avutu nici o intentiune rea, si totusiu si-a incarcatu sufletulu cu o càntia."

"N'a avutu nici o intentiune rea. Dar' me rogu uiti, cà mii'a de fiorini erá la elu?"

"Dar' ce amestecu are acést'a cestiune cu intentiunile d.-lui Pucle façia de tata-meu?"

"Façia de tatalu d.-t'ale! Nici nu voiescu se vorbescu de sermanulu reposatu, ci de d.-t'a — Pucle," ovreiulu la acestu cuventu se aplecà spre urechi'a lui Traianu, ér' pe cele urmatóre le rosti cu vóce sioptitóre, "cà se-si tîe pe sém'a s'a mii'a de fiorini, in prosti'a s'a, a pornitu o crunta persecutare in contr'a d.-t'ale. A alergatu la mine si m'a indemnatu se participu a dóu'a dî la o revisiune a cassei, rogandu-me, cà nu cumva se te vestescu mai inainte, pentru cà se te prindemu cu o causa mica."

Traianu intielese cà ovreiulu mintiá numai cà se puna tóta vin'a pe Pucle. Cu tóte cà fierbeá sângele in elu, se infrânà si intrebà:

"Dar' óre de ce voia se me invinovatiésca tocmai pre mine?"

"Fiindu-cà d.-t'a si asia esti, cum amu dîce, pe duca de la banca."

"Intielegu, de candu cu siedinti'a cea vi-forósa..."

"Da!" continuà Laib. "A dóu'a dî ne-amu intr'unitu cà se facemu revisiunea cassei. D.-t'a nu erá nicairea."

"Si adeva nu ti-a spusu Sloim cà m'am dusu la Rfulacu?"

"Sloim, mie..." inganà ovreiulu, cà-ci acést'a intrebare ne-acceptata 'lu càm incurè, "de unde se fi sciutu elu?"

"De la mine, i-am spusu-o la gara candu am plecatu."

"Va fi uitatu, mie celu puçinu nu mi-a pomenitu nemicu... inse va fi aflatu Pucle de la cineva... da, de buna séma... cà-ci dupa ce ni s'a spusu la banca cà nu esci a casa a racnitu cà unu turbatu, "hai la procuroru!"

"Dîci cà d.-lu Pucle a mersu la procuroru cà se pornésca urmarire in contr'a mea," la aceste cuvinte Traianu se scolà si inchise usi'a dinspre odai'a cu mortulu.

"Ce faci?" intrebà Laib, care se sèmti din ce in ce totu mai alarmatu prin portarea lui Traianu, fara de a-si poté dá apriatu séma pentru ce.

"Nu vedi, inchidu usi'a" respunse Traianu cu dentii iaclestati.

"Dar' nu intielegu!" facù Laib si se scolà si elu.

"Nu voiescu cà mortulu se fia martoru la intrevorbirea nóstra."

„A nebunitu,“ 'si dîse ovreiulu si voi se plece.

„Mai stâi puçinu d.-le vice-presiedinte,“ i dîse Traianu apucandu-lu de braçiu, „vei binevoi a-mi dá o mica lamurire.“

„Ce poftesci?“ intrebà Laib cu vócea cãm nesigura.

„Dintre tóte cãte ai insiratu,“ reluà Traianu tienendu calea lui Laib, „numai atãtu am mai retenutu, cà d.-lu Pucle ar' fi dispusu revisiunea cassei si te-ar' fi rogatu cá nu cumv'a se me avi-sezi, asia ai dîsu?“

„Da... inse ce vrei?“

„Ce vreau,“ dîse Traianu cu o vóce care sunà cá si durduitulu surdu alu unui viforu care-i inca in departare, care inse se apropie cu iutiela inspaimentãtoare si scotiendu cu mân'a cea drépta biletulu lui Pucle diu busunariu, ér' mân'a cea stânga punendu-o ovreiului in peptu, 'lu intrebà: „cunosci àst'a?“

„Ce se fia?“ intrebà Laib spariatu si luà biletulu, dar' n'avù tempu cá se-lu cetésca, cà-ci Traianu ràcni:

„Este dovéda pipaita a mârsiaviei t'ale judo... na... na,“ si cu ast'a 'lu plesni de dóue ori in façia de iesunà odaia, — „si acum pléca, esi, nu mai necinsti acésta pacinica locuintia cu presentia t'a cea spurcata.“

„Gewolt, gewolt,“ sbierà Laib si fugi ingrozitu, ducându biletulu cu sine.

Dupa esitea acestuia Traianu pusè de se tamaià odaia pe care o infectase ovreiulu, cum dicea elu.

Apoi 'si aduse amente, cà Talionu la plecare i dîsesè se-i telegrafeze, cà-ci déca nu, va veni la Ténipesci. Merse dara la mésa luà unu condeiu si arancà urmatóarele cuvinte pe o hartie:

„Suntu liberu, nu veni, mane ingropu pe tata-meu Traianu“

(Va urmá.)

THEOCHAR ALEXI.

Vine érn'a!

Vine érn'a, sufla vântulu pintre fagi,
Greu te despartiesci de obiceiuri dragi;
Si mai greu te 'nveti cu ce n'ai fostu dedatu, —
Dile mândre, cà ve duceti ce pecatu!

Unde esci copilaria mea de ieri?
Codrulu plinu de farmecu si de placeri —
Si voi gânduri, fal'a mea pre-acestu pamentu
Ati fostu frundiele ce se spulbera 'n vântu!

Si-au remasu cá codrulu tristu si solitaru
Cu o inima pustéita de amar, —
Codrulu geme sub povar'a de ometu greu
Si-o povara e viéti'a 'n sênulu meu.

CALETORIA IMPREGIURULU PAMENTULUI in optu-dieci de díle.

De A. d'Ennery si Jules Verne.

PARTEA III.

Tabloulu 8.

Scen'a 6.

Fogg, Archibald.

Fogg (se opresce inaintea lui Archibald si-lu fixéza cu ochii): Mr. Corsican!

Archib. (cu recéla): Mr. Fogg!

Fogg: Dupa cum mi se pare, credi cà e placutu a caletori impreuna cu unu inimicu?!

Archib.: Oh, na, ast'a n'o credu nicidecum.

Fogg: Cu ce scopu pleci atunci cu acel'a-si trenu cu mine?

Archib.: Fórte simplu, — fiindu-cà drumulu meu e totu acel'a cá si alu d.-t'ale.

Fogg: Trebuie se te rogu atunci, cà se-ti reiái proiectulu d.-t'ale dela inceputu.

Archib.: Ce proiectu?

Fogg: Voiái se me faci mumia!

Archib. (maniosu): M'ai tractatu cu dispretiu, daruindu-mi cu marinimia viéti'a. Ast'a-i grea ofensa! — Si de-óre-ce eu nu te potu sili, cà la viitorulu duelu, celu mai apropiatu, se me tractezi cu mai multa considerare, de ace'a 'ti ceru —

Fogg: Hei bine, ce?

Archib.: Amicitia d.-t'ale!

Fogg: Amicitia mea? — In fine! de 15 díle acceptu acestu ofertu!

Archib.: Si mi-o daruiesci?

Fogg: Din tóta inim'a! (I intinde mân'a.)

Archib. (dandu-i mân'a): Suntu alu d.-t'ale pe viéti'a si pe mórte!

Fogg: Se grabimu a cautá damele!

Archib.: Si apoi spre New-York! Acumu se bage de séma destinulu, cà-ci suntemu doi, cà se combatemu tóte pedecile si se câscigamu rama-siagulu! (Esu.)

(Cortin'a cade.)

Tabloulu 9.

Ataculu asup'r'a caii ferate pacifice.

(Unu siesu intinsu acoperitu cu zapada, șinele caii ferate trecu curmedisiiu preste scena. Stêlpi de telegrafu cu sirma. In drépt'a unu cantonu cu intocmire de semnalu electrica. Amurgulu serii.)

Scen'a I.

Doi cantonieri.

Cant. 1. Ce óra e?

Cant. 2. 4. óre 10 minute.

Cant. 1. Va se dica preste unu sferu de óra trenulu diu San-Francisco va trece prin statia?!

Cant. 2. Déca nu va întârzi! Payinii se aréta éra-si, si acesti indiani selbatici, cari jafuescu postiliónele nóstre, suntu in stare se ata e si unu trenu!

(In fundu se aréta in susu si in josu indiani.)

Cant. 1.: Brrr! adi e frigu!

Cant. 2.: Si sórele a apusu dejá!

Cant. 1.: Vîno in cantonu, — pâna ce vine trenulu, ne potemu incaldí puçinu. (Esu.)

Scen'a 2.

O capetenia de Pavini, Pavini.)*

(Resuna 'n sténg'a flueraturi — semnalu alu indianiloru. Din tóte partile se furisíeza pe scena Indiani, vre-o 20 la numeru si se aduna impregiurulu capeteniei loru.)

Indianii (striga): Isvara! Rudra! Avatara!

Capetenia': Ór'a faptei a sositu! Fiti gat'a!

Unu Indianu: Suntemu numai dóuedieci!

Capetenia': Nu-i vorba, palidii inimici ne voru covêrsí, dér' m'am ganditu la o síretia, de a-i divídá! Indata-ce trenulu se va oprí aci, desfacemu vagónele din urma — si desiguru voru remané acestea in mânilé nóstre. Limb'a se ve fia muta, ér' braçiulu neobositu! (Se aude din departare vuetulu locomotivei, capetenia' ascultandu): Auditi voi acelu vuetu? — Se apropia! Loviti si omoríti fara indurare! — Nu jafulu e prin care vomu împeacá umbrele fratiloru nóstri cadíuti, ci sângele inimiciloru e dupa care ardemu de sete. Haideti! La resbunare!

Toti: La resbunare! (se retragu la sténg'a si se ascundu punéndu-se la pânda.)

(Scen'a e gola.)

Scen'a 3.

Fogg, Archibald, Passepartout, Fix, Aonda, Nemea, Conductorii.

(Vuetulu locomotivei se apropie totu mai multu, in fine apare trenulu, consta din locomotiva, 4 vagóne de caletori si unu vagonu de bagage, cu care se'ncheia trenulu. Trenulu trece incetu din sténg'a preste scena, locomotiv'a si cele de-antái trei vagóne disparu intre culise, asia cá alu patrulea vagonu, in care siedu Fogg, Archibald, Passepartout, Fix, Nemea si Aonda, si vagonulu de bagage, la oprirea trenului, remanu pe scena, asia cá publiculu le vede completu.)

Conductorulu (scoboríndu-se din vagonulu din urma): Statiunea Kearney — 10 minute siedere!

(Caletorii cari s'au scoboritu din vagónele dinainte, ce nu se mai vedu, vînu pe scena, suntu provediuti cu tartane, mantale de caletoria s. a.)

Unu caletoriu: (catra conductoru) Cátu de departe e pâna la Amaha?

Conductorulu: Cev'a preste 100 miluri engleze — in 2 óre vomu fi acolo!

Fix (mascatu cá Negru, in parte): Nu e gluma a caletori cu unu siarlatanu in acel'a-si vagonu si a nu fi recunoscutu, — de va pune Passepartout mân'a pe mine. suntu pierdutu!

*) Indiani, numiti si Pieile rosii.

Passep. (scoboríndu-se din vagonu): Ah — o maja 'mi apasa peptulu, cá m'am lasatu se me fure, cá pe celu de-ântâiucapu secu! Ce va díce sermanulu meu stapânu, — cáci odata totu trebuie se afe?! (se întorce si stâ inaintea lui Fix.)

Fix (cám perplesu): Oh — it is very cold — fórte frigu — Massa!

Passep.: Carà-te la dracu, ridiche négra!

Fix: Ha ha! — No veselu, Massa?

Passep. (tristu): No — Massa nu de locu veselu — (la o parte) Asia, acum vorbescu si limb'a arapiloru!

Archib.: Cându omulu siede 5 dile întregi in vagonu, e o adeverata binefacere se-si duca petiórele puçinu la preumblare!

Passep.: Petiórele mele suntu tiépene cá dóue sloiuri de ghiatia.

Fix: Oh — eu sciu good mijlocu! — Masas bate cu mine la petioru!

Passep.: Bate la petioru?

Fix: Yes — Looc here! — Asia! — To make cald! — (aréta întorcéndu-se si redicându inderetu in tempo repede talpile petióreloru) Massa, bate contr'a mea cu petioru!

Passep.: Ast'a nu póte fi reu! — Asiadara vino'ncóce cosiarule! (Se asiadia spate catra spate si lovescu impreuna schimbându talpile petióreloru.)

Fix: Asia e good Massa! — Very good!

Passep.: Oh, de mi-ar' veni odata talhariulu éra-si in apropierea mea!

Fix: A robber! — Massa ce furatu?

Passep. (oftandu): Ah, da! — L'asiu reci pentru totu-de-a-un'a!

Fix: Is no necessaire — destulu rece! ha ha!

Fogg (lânga vagonu): Nu vrei asia-dara se te scobori din vagonu, Aonda?

Aonda (in vagonu): Nu, Mr. Fogg, in salonulu nostru e caldu si comod.

Nemea (in vagonu): Eu nu gasescu nici-decumu obositóre caletori'a! Merge cumplita de iute, incátu nici nu se simte mişcarea, — tí se pare cá stâ trenulu in locu si pamentulu fuge pe dinainte-ti!

Archib. (in parte): Apoi se nu rîda lumea de mine! Mic'a ast'a de Nemea mi-a cuceritu inim'a cu totulu.

Conductorulu (in dosulu scenei): Unde suntu strajarii liniei? Domnedieule! sfinte — Nenorocittii! (se aude strigate in dosulu scenei in drépt'a, caletorii alérge intr'acolo.)

Caletorii: Ce este? — Ce s'a intemplat?

Conductorulu (vine pe scena): Suntu omoríti!

Toti: Cum?

Conduct.: Omoríti de Indiani!

Fogg: De Indiani?

Conductorulu: La fortulu celu mai de-aprópe trebuie se facu aretare! — Dér' nu e nici unu momentu de pierdutu, — regiunea e nesigura. — Suiti-ve domniloru, — plecamu mai departe! (Caletorii din antâiulu vagonu se departéza repede spre drépt'a.)

Archib. (catra Conductoru): Se nu cumv'a se fia sinele scóse?!

Conduct.: Domnedieu se ne ferésca de ast'a! Eu insu-mi me suiu pe locomotiva. Vom merge cu cea mai mare bagare de séma, — dér' cu tóta astea câtu se póte de iute. — Ocupati locu domuiloru!

Fogg (catra Arch.): Trebuie se ne acceptamu la tóte!

(Fix a disparutu prin drépt'a. Fogg, Archibald, Passepartout se suie in vagóne. Scen'a este in acestu momentu góla; indata-ce s'au inchisu usile vagóneloru, se vedu mai multi Indiani têrindu-se pe lînga sinele căii ferate si catarându-se pe scândurile (pragurile) vagóneloru, ajungu intre vagónele Nr. 3 si 4. desléga lantiulu cu care suntu prinse; se aude fluieratur'a conductorului, semnalulu de aburu datu de masinistu si sgomotulu locomotivei, care se pune in mişcare. Trenulu se duce. Vagonulu in care se afla Fogg si cei'alalti si vagonulu de bagage remâne pe locu.)

Scen'a 4.

Fogg, Archibald, Passepartout, Aonda, Nemea, Capeteni'a Indianiloru cu selbatic'a lui órda, 4 caletori, 3 lucratori.

(Dupa o mica pauza, Archibald deschide feréstr'a vagonului.)

Arch. (uitandu-se afara): Nu, nu, am avutu dreptate, in adeveru stamu pe locu!

(In acestu momentu, Indianii esu cu strigate infricosiate afara pe scena si navalescu asupr'a vagóneloru.)

Fogg (striga): Indianii!

Toti: Ah!

Passep.: Indereptu, misieiloru!

[Usile se deschidu. Fogg, Archibald, Passepartout, alti 4 caletori si 3 lucratori din vagonulu de bagage, esu afara, inpuşcaturi se dáu de amendóue partile. — Câtiv'a Indiani jefuescu vagonulu de bagage, cei'alalti inchidu locul, cá se nu póta scapá nimenea.]

Archib.: Curagiu, amiciloru, curagiu!

Fogg (inchide us'a vagonului): Se scapamu pe Aonda si pe soru-s'a!

[Lupta. Indianii batu incetu in retragere (se retragu puşinu câtu de puşinu). dér' altii cari s'au têritu pe sub vagonu smucescu us'a vagonului si navalescu in cupeu.]

Aonda si Nemea (in vagonu): Ajutoriu! Ajutoriu!

(Indianii scotu damele din vagonu si le têsescu spre stîng'a intre culise, pe cându lupt'a se trage spre drépt'a. In acestu momentu resuna fluierulu locomotivei.)

Passep. (in cea mai mare bucuria): Ha! Trenulu vine indereptu! Suntemu scapati! (Indianii fugu.)

Scen'a 5.

Fogg, Archibald, Passepartout, Conductoru, caletori, lucratori.

(Trenulu vine indereptu, asia cá vagonulu 3 atinge vagonulu 4.)

Passep. (inpuşca de bucuria in aeru): Un'a — dóue — trei — hurra!

Conduct. (vine repede pe scena): Oh, misieii de banditi, — au deslegatu vagónele, — dér' amu auditu inpuşcaturile!

Fogg: Se mergemu in graba se liniscimu damele! (merge catra vagonu si scóte unu strigatu.)

Arch.: Au disparutu?

Passep.: Le-au têritu cu ei!

Fogg (Catra conductorulu): Domniloru, trebuie se ne luamu dupa Indiani, — inca nu potu fi departe!

Arch.: Le vomu aduce!

Fogg: Intru-o óra de va vrea Domnedieu, suntemu éra-si aci, — pâna atunci trenulu va acceptá!

Conduct.: Nici 5 minute! — Pe distantia asta e numai o cale de trenu cu unu réndu de şini si suntemu obligati se facemu locu trenului ce vine in spre noi!

Fogg: Atunci telegraféza!

Conduct. (aréta spre sirmele telegr.): Misieii au taiatu sirm'a!

Archib.: Totu un'a trebuie se remânemu, e cu nepotintia se lasamu pre nenorocitele in mâ-nile acestoru bestii!

Conduct.: Domuiloru, suntu responsabilu de viéti'a caletoriloru mei, — n'amu nici o secunda mai multu de pierdutu! (catra lucratori): Inocpiati vagónele! (Lucratorii esecuta ordinulu.)

Fogg: Atunci pléca, eu remânu!

Archib.: Nu, amice, tu se nu remâi; acésta siedere te-ar' ruiná, — lasa pe sém'a mea se-i urmarescu!

Passep.: Lasa pe sém'a nóstra urmarirea!

Fogg: Cum? se plecu mai departe, cându Aonda si sor'a s'a se afla cu viéti'a in periclu? — Nu, — mai antâiu trebuie se fia scapate. (catra conductoru): Câtu de departe e pâna la celu mai apropiatu fortu? *)

Conduc.: Fortulu Kearney e o jumătate de óra departe de aici, — acolo aflatu ajutoriu puternicu. (Ese.)

Fogg: Haideti dara — la Kearney!

Fogg, Archibald, Passepartout: La Kearney! (Esu repede, trenulu se pune in mişcare.)

Cortin'a cade.

(Va urmá.)

Serenada.

Nóptea-i lina, dormi in pace
Suflete batutu de doru!..
Frâti somnulu linu si dulce,
Cá sarutulu sfântu de-amoru!

Esti mai alba de câtu crinulu,
Pre-alu teu patu de d'albe flori, . . .
Dormi copila linu si dulce
La cântu de privighitori.

Preste vâi se lasa neguri,
Lun'a 'n cétia s'a ascunsu, —
Fiâti somnulu linu si dulce,
Cá dorulu ce m'a petrunsu!

G. Simu.

*) Prin locurile espuse Indianiloru, s'au redicatu in Americ'a forturi, unde se adapostescu mici garnisóne, cari se apere locurile de Indiani.

ECONOMIA DOMESTICA.

(Continuare.)

Paturile, mesele, scaunele s. a. trebuie se fie in armonie unele cu altele, că-ci armonia in ele fie si mai simple impodobesc mai frumosu cas'a, că nesce mobile lucsose dar' nepotrivite unele cu altele. Paturile potu fi de bradu, stejaru, nucu, feru s. a. cele de feru inse suntu mai recomandabile decâtu cele de lemn, căci in ele nu se prasescu asia usioru steluitie si se potu transporta cu inlesnire stringându-se. Este bine că petiôrele paturiloru se aiba si rotitie spre a se potè mutà cu usiurintia dintr'unu locu intr'altulu.

Perdelele dela ferestre dupa calitate de asemenea trebuie se fie in raportu cu mobilele. Totu asia si transparentele. Pe cându perdelele suntu numai o podôba a casei, pe atunci transparentele suntu si de folosu, căci prin ele, — dupa cum amu mai amentitu si la altu locu, se reguléza vér'a temperatur'a in casa, se apera cas'a de musce si alte insecte superatiôse, caror'a nu le place a stà la intunerecu si afara de acestea ele tienu si umbra că radiale sórelui se nu bata pe vre-o mobila si se-o strice.

De asemenea covôrele de pe podele inca nu suntu numai unu ornamentu alu casei, ci si folositôre totu-de-o data, căci êrn'a ele apèra de frigu. Ele suntu folositôre chiar' si din punctu de vedere pedagogicu, căci uade suntu copii mici cadiendu pe ele nu se lovescu asia tare, că si cându ar' cadè pe podelele gôle. Asiadara covôrele suntu recomandabile in casa, inse nici ele nu trebuie se fie prea lucsose, ci in armonie cu celelalte obiecte din casa.

Oglindile inca se tienu de mobilele folositôre ale casei. Cându cumperamu o oglinda, bunulu gustu ne spune, că in locu de a luà un'a prea mare dar' mincinosà, care se nu arete chipulu adeveratu, in starea naturala, mai bine se se ia un'a mai mica, dar' mai grôsa si curata, că se arete cum se cade. La oglinda trebuie se bagamu bine de séma, că sticl'a se fia destulu de grôsa spre a nu se sparge asia usioru, cu deosebire pe tîmpulu mutatului, séu cându o spala. Spre a ne poteà convinge: câtu de grôsa este sticl'a unei oglini, punemu vârfulu bricégului orizontalu pe suprafaci'a sticlei, care acumu stà verticalu. Loculu dintre vârfulu naturalu alu bricégului si dintre chipulu lui din oglinda aréta acuratu câtu de grôsa este sticl'a.

Cadrelu, tablourile inca servescu spre a in-podobi cas'a. Dintre acestea se preferimu totu-de-a-un'a pe acelea, care represintă subiecte din istoria nôstra nationala séu posele barbatiloru cari s'au distinsu pe câmpulu literaturii nôstre si au adusu jertfe insemnate pe altariulu patriei si alu nationei. Se intelege de sine că si cadrele séu tablourile inca trebuie se fie in proportiune cu celelalte mobile si mai in specialu cu oglinzile, cu care au cea mai mare asemènare in forma.

Cându vremu se zugravimu séu se vapsimu in camere, ne alegemu totu-de-a-un'a tipare si

colori de acelea, care se semene cu mobilele, nici decumu inse se nu alegemu colori prea vii, căci pre lângu acestea se pierde apoi frumséti'a mobilorulu din casa. In casu că paretii suntu umedi, unii inainte de a vapsi cuptusiescu paretii cu mucava séu hârtie grôsa ordinara.

In partea din afara inca se vapsescu casele cu o colóre ôre care. Aci avemu a observà, că colóreia ace'a se se amestece cu oleiu, că plo-uându pe paretii se nu se duca asia usioru.

Ce se atinge de mobilele si uneltele ori vasele de culina, bun'a economà are a se ingriji, că se nu-i lipsesca nimicu din cele ce suntu de lipsa. Unu lucru, care s'a stricatu, deca nu se mai potè reparà cumu se cade, se delaturéza cu totulu si se inlocuescu cu altulu nou, căci nu e economie ace'a a te servi cu unu lucru pâna-ce 'ti cade bucati din mâni. Lucruri, care trebuiescu mai desu, se procura in mai multe esemplare spre a avè la indemâna, cându se strica unulu séu cându trebuiescu mai multe deodata.

Nu se potè recomèndà din destulu unei economie a avè tôte vasele trebuitoru in culina si la mésa. Vasele de tuciu smaltiuite adi au inceputu a inlocui pe cele de arama si de lutu. In ce'a-ce privescu smaltiuulu, cele de tuciu in adeveru suntu mai bune că cele de arama, căci smaltiuulu venindu in atingere cu grasime séu cu acide nu se duce si prin urmare nu coclesc si nu otravescu mâncarile, că cele de arama, care totu de-o data suntu si cu multu mai scumpe că cele de tuciu. Cu tôte acestea vasele de arama totu suntu mai bune si mai recomandabile că cele de tuciu, pentru-că, deca suntu mai scumpe, decâtu cele de tuciu, — ele si tienu mai multu era bucatele pregatite in ele suntu mai bune si mai gustose, că cele pregatite in vase de tuciu séu de lutu. Câtu pentru coclèla, ele se spoiescu mai desu si nu se lasa nici odata mâncarea a se reci in ele. Afara de acestea unu vasu de arama are valóre si deca se strica; căci se potè reparà séu preface din nou, pe cându cele de tuciu séu de lutu stricându-se odata nu mai suntu bune de alteceva decâtu de aruncatu. Din causele acestea, deca i-i dà mân'a unei economie, mai bine se-si cumpere vase de arama, decâtu de tuciu.

Aci este tocmai loculu se dicemu cev'a si despre ordinea si curatieni'a din cuina, — dâmu inse locu frumósorulu cuvinte ale reposatului profesoru D. Jarcu din oper'a s'a: „Enciclopedia poporana“: „Deca ordinea si curatieni'a suntu necesare undev'a, este tocmai la cuina. Ce'a-ce laboratoriorulu este pentru chimistu si farmacistu, este cuin'a pentru stapèn'a de casa. Dupa cumu aceia, dupa-ce s'au servitu cu-unu lucru, nu-lu lasa din mâna, pâna nu-lu punu la loculu lui si apoi continua cu ce mai are de facutu, asia trebuie se faca si bucatariulu séu bucatarés'a: trebuie că tôte vasele si obiectele cuinei se-si aiba fie-care loculu lor, unde se le gasésca, cându va avè necesitate de ele si unde se le puna indata ce s'a servitu cu ele. Suntu case dara rari, unde ti-

dragu se te uiti in cuinele lor; o curatienia perfecta si fie-care lucru asediatu la locul seu. Cui'a merita cea mai mare luare aminte a stapenei de casa. De curatienia localului cuinei, precumu si de ordinea si curatienia a vaseloru aterna curatienia bucatelor si prin urmare si sanatatea noastra. De ace'a nici unu vasu, nici o unelta, ba chiar' nici o palma de locu alu cuinei nu trebuie scapatu din vederea stapenei de casa in fie-care demineta. O taraba nespalata, o tingire nespoita, o apa turbure si statuta, o lingura murdara, pote strica gustulu celoru mai bune bucate si a causa vatemare chiar' sanatatii.

Bucatarulu seu bucatars'a trebuie se fie catu se pote de curati in haine; perulu se si-lu aiba totu de-a-un'a sub o legatura in tempulu gatirei bucatelor. Spalatu maneloru lor se face chiar' inaintea stapenei de casa. Unu servetu curatu, aternatu in caiu, le va servi pentru stergerea sudorei causate din caldur'a focului, er' siurtulu ce-lu voru avea la brau, le voru pastra hainele si manile curate!

I. Dariu.

Cronica. — **Dlu N. Petra Petrescu** adjunctu de directoru la succursala din Brasova a bancii „Albina“ a tieantu la 8 octomvre a. c. in Ploiesci (Romani'a) una prea interesanta conferintia despre „*Mescosugulu de a face bani.*“ Acesta conferintia, precumu ni se scrie din Ploiesci, au fostu ascultata de unu publicu numerosu si alesu, care a aplaudatu adeseori pre dlu conferentiaru. — Resumatulu forte pe scurtu a conferintiei din cestiune e urmatoriulu: —

Prim'a conditiune pentru a ajunge la buna stare este crutiarea seu economisarea. Omulu se staruiesca a nu face cheltueli preste venitele s'ale. Nu ochii nostri proprii, ci ochii altor'a ne duc la ruina. Deca tota lumea afora de mine ar' fi orba, n'asi mai intrebá de haine noue si mobile frumoase — a dñsu Franklin; er' Romanulu dice: Cine cheltuiesce preste ce'a ce cascade n'are in casa mamaliga. — Se-si ingrigeasca sanatatea. Unu omu sanetosu, unu capu limpede mai usioru pote cascade de catu unu omu bolnaviciosu seu cu capulu ametitu. — Se te aplici la ce'a ce ai chemare. — Se nu faci detorii: De catu 12 camesi din bani straini mai bine un'a din banii mei. Cine nu e detoriu e destulu de bogatu. Se fi perseverantu in afacerile t'ale. Se nu girezi prea usioru pentru altii, ca-ci te poti ruina. Nu te apuca de multe de o data, ca-ci nu ispravesci nimicu cum se cade. Lucréza cu planu. Fa anuciuri, adeca aréta publiculu ce-i poti oferí. Fii omu cinstitu, omu de caracteru.

La staruintia noastra, dlu conferentiaru avu bunavointia de-a-ne pune la dispositiune din interesant'a s'a conferintia unu capitolu despre „*Crutiare*“ care 'lu vomu publica in numerulu proxima a diariului nostru.

Dlu Dr. Petru Dulfu a fostu denumitu profesor de pedagogie la institutul Asilulu „Elena Dómna“ din Bucuresci. — Gratulamu distinsului nostru colaboratoru!

Fete de maritatu. — In Vien'a s'a compusu o statistica, prin care fetele se clasifica dupa etate si avere. Cumu se vede din acesta statistica, se afla in Vien'a 70 de fete de maritatu in etate de 16—21 ani, avendu fiecare o zestre de preste 50,000 fl.; 200 fete de ace'a-si etate cu zestre de 10—50 mii florini; 13,000 fete care nu au nici o zestre, seu mai puçinu de 1000 fl. Dela 21—28 ani de etate se afla vre-o 400 cu zestre de preste 50,000; 1400 de fete cu zestre de 10—50 mii fl. Urméza dupa acesta fetele de preste 23 ani etate; pe acestea inse statisticulu, pote din complesantia, n'a vrutu se le mai enumere.

Unu daru farmecatoriu. — Tènerulu priatnu alu Bulgariiei a primitu dela unu pasia turcescu celu mai frumosu daru, ce se pote dá unui barbatu tèneru. Darulu consta in o tènera sclava, de o frumsetia rapitoare. Sclava are proprietatea caracteristica de a sci fierbe si indulci bene cafe'a negra. Printinlu a primitu bucurosu darulu ce i s'a datu, dar' sclava a trebuitu se se desbrace de numele de sclava, avendu se ia servitiulu de a face cafeaua si de a-o servi la mesa. Pentru acesta primesce o frumoasa plata lunara.

Unu barbatu somnuros. — Nu de multu plecá cu calea ferata o juna pareche, indata dupa cununia lor, dela Timisióra la Wiesenhalde locuintia soçiiului Jun'a casatorita se despartia cu lacrimi de parintii ei, pe cari n'avea se-i mai veda pana in primaver'a viitoria. Abia se puse trenulu in miscare si soçiiulu incepu a cascade din gura, unu lucru, care nu placeá de locu soçiei s'ale; dupa cateva minute urma o noua cascade, si-apoi junele casatoritu nu intardiá se adorma. Trenulu trecuse deja doue statiuni, candu in fine junele casatoritu se desceptá din somnulu seu. Deschidendu ochii se uitá in giurulu lui cautandu pretutindenii soçi'a, fara s'o gasesca. In locul ei descoperi unu biletu prinsu cu unu acu de gamalie pe hain'a lui, care avea urmatoarea cuprindere: „Scumpulu meu soçi, ai dormitu atatu de bine ca n'am voitu se te desceptu din somnu. Unu barbatu, care pote dormi atatu de bine in diu'a cununiei s'ale merita a se bucura de dulceti'a somnului seu neconturbatu de nimeni si mai puçinu de soçi'a lui. Adio! Ti urezu visuri placute!“

Jun'a dómna parasise trenulu la Merczydorf si se intorse la casa parintiiesca, declarandu, ca nici o putere omenesca n'o pote indupleca se traiiesca cu unu omu atatu de somnuros.

Necrologu. — *Teodoru Pap*, proprietariu mare, dupa unu morbu mai indelungatu, a repausatu in etate de 66 ani, deplansu de soçi'a s'a *Ofeii'a*,

de sor'a s'a Catarina m. Stiru, de sócr'a s'a Carolin'a Popoviciu si de alte multime de rudenii. Repausatulu a testatu intréga averea s'a de preste septe-dieci de mii fiorini pentru scopuri culturali, ér' de administratoru alu acestei fundatiuni a instituitu prin testamentu pre consistoriulu românú gr. or. din Aradu. Fia-i tierin'a usióra si amentírea eterna!

Din viéti'a tiarului Petru I. Alecsandru Kikin, consilieriu rusu de admiralitate, crescutu la curtea tiarinei Eudoci'a din Moscú'a, aveá o ura ascunsa contr'a familiei tiarului, pentru cá fusesé reu tractatu, si de ace'a a incercatu se asasineze pe tiarulu Petru I. Cá fostu camaradu de jocu alu tiarului, elu s'a folositu de libertatea de-a intrá ori cându la tiarulu, si intr'o nópte se apropiá, cu unu pistolu in mâna, de patulu tiarului si tiéndu spre peptulu acestui'a trase, dar' arm'a nu luá focu. Elu încordá, cocosiulu din nou, dar' pistolulu 'lu minti diu nou. Monarchulu se desceptá. Inse Kikin nu 'si perdú presentia de spiritu, ci eadiú in genuunchi si díse cu vóce firma: „Suntu trimisu de Domnedieu, spre a-ti face cunoscutu, cá stái sub protectia divina. Vedi acestu pistolu, care nici odata nu m'a mintitu si acumu de dóue ori n'a luatú focu, cându am trasu spre peptulu teu.“ Fara se respunda, Petru se sculá incetu si incepú se umble prin casa pe gânduri. In fine se oprí, mesurá cu ochii pe asasinu si díse: „Trimisii suntu inviolabili, Domnedieu carui'a me ineredu acumu se te ierte!“

Notitie: — Contra diphteritei. Dr. Deltihil, medicu francesu recoménda cá mijlocu practicú contr'a diphteritei, urmatórea procedura: Pune intr'unu vasu egale cantitati de terpentinu si sulfur fluidu si aprinde acésta amestecatura. Dupa ce ai aprinsu, vei vedé cá se desvólta unu fumu de o colóre rasínósa, care intuneca cas'a unde ai aprinsu amestecatur'a. Inspirându cátev'a minute bolnavulu de diphterita fumu de acel'a, si continuându a face acést'a de mai multe-ori, in trei séu patru díle va fi deplinu sanetosu. Respiratiunea cea greóie a bolnavului precumu si inecarea in curéndu voru fi delaturate Fumulu resp. gazulu, desvoltatu din amestecatur'a fluidelorú, contribue la desfacearea si delaturarea crescaturei, ce s'a formatu, care va fi si aruncata afara.

Causele somnului. Fisiologi distinsi s'au incercatu si încérca si astadi a aretá, cari suntu causele cele adeverate, din cari provine somnulu. Wilhelm Freyer intr'unu tractatu plinu de spiritu si eruditune a redusu somnulu la formarea unorú substantie obositóre, cari substantie dupa cum ne spune elu, se forméza prin activitatea tuturorú organelorú. Aceste substantie ingramadindu-se in ereri consuma ocsigenulu, care de altmíntrelea este necesariu pentru functionarea acestor'a din urma; din caus'a lipsei de ocsigenu crerii, ne mai poténdu functioná, adormu si se descépta numai atunci, cându substantie obositórie s'au ocsidatu

pe deplinu si ocsigenulu póte influintiá liberu asupr'a crerilorú, iritându de nou pe acesti'a.

In tēmpulu mai nou s'a constatatu cu tóta siguranti'a, cá organismulu in totu tēmpulu activitatii s'ale produce intr'adeveru substantie, cari se asémene alcaloidelorú plantelorú si se numescu cu unu terminu tehnicu leucomáine, cari au influintiá de a provocá somnu si cari usioru se ocsidéza.

Unu naturalistu belgianu cu cunoscintie multilaterale, cu numele Leo Errera, intr'o disertatiune a s'a, tiénuta inaintea societatii antropologice din Brüssela a amintitu, cá descoperirea mai susu pomenita, póte servi de basa sigura intru a esplicá somnulu in unu modu adevératu scientificu, precumu si ivirea periodica a aceluia.

Cu ivirea somnului si cu nefunctionarea celorú mai multe organe, încéta de a se mai produce „leucomáin“ care in totu tēmpulu, cátu omulu dórme, se reduce din ce in ce prin unu felu de procesu din partea sângelui ocsigenatu, asia cá atunci, cându omulu se descépta „leucomáin“-ulu e redusulu a unu minimum. Cu desceptarea omului din somnu incepe ér' producerea treptata a „leucomáin“-ului si acestu procesu se repetéza in continuu.

Resultatele dobândite, in ce'a ce privesce esplicarea somnului prin form'a amintitelorú substantie, corespundu intru tóte fenomenelorú, ce se vedú la somnu. S'a observatu, cá in cea dintáia óra somnulu e fórté greú, si cu tēmpulu devine din ce in ce mai usioru, asia cá, catra diua ajunge si cea mai mica influintiá de a desceptá pre omu.

E probabilu, cá in decursulu somnului, se mai intempla si alte procese cari contribuescu la recrearea organismului.

Bibliografia. — Carti de scóla. In dilele acestea au aparutu in Editur'a Libreriei N. I. Ciurcu in Brasiovu, urmatórele carti didactice pentru scólele poporale române:

Elemente de Fisica pentru scólele poporale. Cu mai multe figuri intercalate in textu. De Joanu Dariu. Pretiulu unui es. legatu 30 cr.

Geografi'a patriei si elemente din geografi'a universalá, pentru scólele pop. rom. Cu 12 figuri si cu Map'a Ungariei colorata si impartita in comitate. De Joanu Dariu. Pretiulu brosiatu 25 cr. legatu 30 cr.

Istori'a patriei si elemente din Istori'a universalá, pentru scólele pop. rom. tractate dupa metodulu biograficu in dóue cursuri concentrice, cu portretele mai multorú regenti si barbati alesi. De Joanu Dariu. Pretiulu brosiatu 20 cr. legatu 25 cr.

Aceste carti didactice pentru scólele poporale române suntu lucrate dupa cerintiele celui mai nou planu ministerialu. — Se potú procurá dela Librari'a-Editória diu Brasiovu si dela Tipografi'a „Auror'a“ din Gherl'a. La dispuñere pentru esemplare singuratice suntu de a se adaüge inca 5 cr. pentru porto-postalu.